THE SPECIFICITY OF COMMUNICATION IN PREADOLESCENTS

Cristina Ceban
MA, „Ion Creangă" State Pedagogical University of Chișinău

Abstract: Communication occupies an important role in the development of the child as part of society.With human evolution and technological progress, children communicate more and more in the virtual environment, direct communication being less tempting and interesting for them. Thus, although the list of contacts in social networks is large, pre-adolescents communicate more through messages, they cannot identify, for the most part, the emotions and feelings experienced by the interlocutor. Communicating through ultra-modern techniques, it is difficult for pre-adolescents to experience the emotion together with the interlocutor, it is more difficult for them to empathize, communicate and recognize the emotions of other people, because virtual communication creates limits and barriers in the expression and interpretation of the non-verbal message. The age of preadolescence being the period when interpersonal communication is extremely important for preadolescents becoming their basic activity.

Keywords: Preadolescents, emotions, vîrstă, experience, limits, behavior, gender, group.

Comunicarea este o necesitate a tuturor ființelor, mai ales ființelor umane, care fac parte și sunt membri a mai multor grupuri, fie mici, cum ar fi familia, grupul de prieteni, colegii de clasă sau de marime mai mare cum este comunitatea din care face parte, societatea. Pentru ca să interacționeze cu fiecare dintre aceste grupuri este o nevoie indispensabilă ca să vorbească, să se exprime, să asculte, să ofere o reacți, să arate, să răspundă, adică să comunice. Astfel, el își satisface una din nevoile de bază, cum ar fi afilierea la grup. Însă, omul nu comunică numai cu cei ce-l înconjoară, dar și cu sine fie în voce sau în gând.

Comunicarea este una din funcțiile de bază ale ființei umane fără de care omul nu poate trăi, crea, lucra. Prin comunicare putem bucura pe cineva sau putem întrista, putem ajuta, susține sau descuraja, putem proteja, înțelege, empatiza, putem realționa și face parte din ceva.

Comunicarea este în primul rînd o percepție. Ea implică transmiterea de informații destinate să lămurească sau să influențeze un individ sau un grup de indivizi receptori. Dar nu se reduce la aceasta. În același timp în care o informație este transmisă, se produce o acțiune asupra subiectului receptor și un efect retroactiv (feed-back) asupra persoanei emițătoare care, la rîndu-i, este influențată" [36, p. 347]. În definiția prezentată, comunicarea și-a regăsit o explicație foarte simplă, în care este redat, pe scurt, procesul de comunicare, componentele ce se includ în el și impactul procesului comunicațional asupra celor implicați în acțiunea de comunicare.

Comunicare este un termen destul de complex, care se realizează prin mai multe etape, include mai multe componente și poate fi de diferite tipuri. L. Iacob a elaborat o clasificare a formelor de comunicare umană în dependență de următoarele criterii:

1. În dependență de numărul partenerilor angajați în proces, comunicarea poate fi:
    a) intrapersonală- cu sine, cum ar fi monologul;
    b) interpersonală- între două persoane;
    c) în grup mic- în cazul unei relații grupale de tip „față în față";
    d) publică- auditoriul este un public larg, care la rândul ei poate fi:
        - în relație directă cu emițătorul (conferințe, miting)
        - în relație indirectă cu emițătorul (ziar, TV);

2. După statutul interlocutorilor în procesul comunicativ, avem comunicare:
   a) verticală- între parteneri care au statut inegal;
   b) orizontală- între parteneri care au statut egal;
3. După codul folosit, comunicarea poate fi:
   a) verbală- realizată prin intermediul cuvântului spus sau scris;
   b) paraverbală- vizează caracteristicile vocii, pronunția, intensitatea rostirii, debitul vorbirii, intonația;
   c) nonverbală- realizată cu ajutorul limbajului trupului prin: gesturi, mimică, înfățișare, postură, mișcare;
   d) mixtă- acest tip fiind cel mai des întîlnit; presupune utilizarea concomitentă cât mai eficientă a comunicării verbale, paraverbale și nonverbale;

4. În dependență de tehnica de transmitere a mesajului sau canalul utilizat, identificăm:
   a) comunicarea directă- aici sunt utilizate mijloace primare precum cuvântul, gesturile și mimică;
   b) comunicarea indirectă- constă în utilizarea tehnicilor secundare, cum ar fi: tipăritul, scrierea, cabluri, sisteme grafice. Astfel, comunicarea indirectă poate fi: imprimată, înregistrată, prin fir [16, p. 18-20].

Actul comunicativ poate îmbrăca diferite forme, astfel încât comunicare poate îmbina mai multe tipuri în același timp, însă având o formă ce domină și care se manifestă mai evident. Fie că acțiunea de comunicare are loc în familie, la școală, sau chiar în stradă, comunicarea este un proces complex în care toate aceste forme coexistă armonios.

Pubertatea este una din etapele critice în dezvoltarea organismului, căreia îi sunt caracteristice un ansamblu de schimbări importante, unii autori pentru a le descrie folosesc termeni ca „furtuna hormanală" sau „furtuna endocrnă". Numeroase schimbări se observă și în comunicarea preadolescenților, unde se atestă o dezvoltare intensă a abilităților sociale comparativ cu celelate stadii de dezvoltare parcurse anterior.

Pentru puber, comunicarea devine o sursă de identificare a noilor interese, de determinare a regulilor de comportament și conduită într-o relație de prietenie, o sursă de informare prin intermediul căreia, preadolescentul își formează deprinderi de interacțiune socială, trăiește emoția contactului, sentimentul de apartenență și susținere reciprocă. Dacă la celelate etape de ontogeneză, pentru copil au o importanță enormă relațiile cu adulții, în preadolescență, prioritatea îi revine comunicării cu persoanele de aceași vârstă. În procesul de comunicare cu semenii, preadolescentul învață normele de conduită într-o relație de prietenie, în care pun accentul pe înțelegere, compătimire și păstrărea secretelor. Preadolescența este o etapă contradictorie și în ceea ce privește comunicarea, preadolescentul dorind să-și conștientizeze și manifeste unicitatea, în același timp tinzând să fie ca semeni săi [34, 35, 36].

Omul de știință rus, A. Mudric, a identificat caracteristicile procesului comunicațional specifice fiecărui stadiu de dezvoltare. Astfel, comunicarea preadolescenților se axează pe următoarele componente:

- problematica ideologică și morală– aici autorul face referire la sensul vieții, viziunea asupra lumii și problemele globale, planuri de viitor, și specificul relațiilor umane;
- evenimentele vieții umane– viața clasei în care învață preadolescentul, viața familială, acțiunile sale și a semenilor, amintirile, planurile sale imediate;
- aspectele emoționale ale vieții – comunicarea despre impresiile și relația față de ceva sau cineva, emoțiile, trăirile sale, reacția și dispoziția sa;
- componenta subiectului existențial, de a fi – conținutul activităților existențiale și modul de realizare a lor, mediul estetic [49].

Comunicarea preadolescenților are loc, cel mai des, sub forma unui dialog, care se realizează prin discuții cu caracter informativ sau confesional.Comparativ cu celelalte stadii din ontogeneză, în preadolescență apar schimbări în ceea ce privește limbajul, acesta devenind mai amplu și mai calitativ. Debitul verbal crește până la 120 de cuvinte pe minut, totodată, preadolescenții fiind capabili de a realiza asociații libere și de a formula idei mai ample, față de stadiul precedent. Preadolescentul își îmbunătățește considerabil modul de exprimare [49, 11]. Nevoia de comunicarea a preadolescenților cu semenii apare la copii foarte devreme și crește odată cu vârsta. Chiar de la stadiu preșcolar, absența unui grup de colegi afectează, în mod negativ, dezvoltarea abilităților de comunicare și de formare a conștiinței de sine. Comportamentul preadolescenților este, în esență, un comportament colectiv. Relațiile cu semenii se află în centrul vieții unui preadolescent, dictând, în mare parte, comportamentul și activitatea preadolescentului. Atractivitatea clasei, climatul psihologic școlar, interesele și preferințele legate de discipline, sunt determinate, în principal, de posibilitatea unei comunicări largi cu colegii. Relaționarea cu semenii este un canal de informare, prin care preadolescenții și adolescenții învață multe lucruri necesare, care, dintr-un motiv sau altul, nu le sunt furnizate de adulți. Un alt avantaj al acestei direcții este că comunicarea cu semenii dezvoltă abilități necesare în interacțiune socială, capacitatea de a se conforma cu normele colective, totodată, apărându-și drepturile sale, raportarea propriile interese la cele colective. Comunicarea cu semenii este un fel de contact emoțional, conștiința de apartenență la grup, solidaritatea și contactul reciptoc facilitează autonomia preadolescentului față de adulți, conferă sentimentul bunăstării și stabilității emoționale. Succesul în relațiile cu semenii are o semnificație decisivă în formarea stimei de sine a preadolescentului.

Cercul de comunicare al predolescenților se extinde, aceștia făcând parte din mai multe grupuri formate în bază de interese comune, ocupații și metode de distracție sau a locurilor de petrecere a timpului liber. Cei care sunt indiferenți față de activitățile și interese grupului rămân izolați.

Raza de orientarea a relațiilor de comunicare în preadolescență este imensă și diversă precum și mediul ce îi înconjoară. Cu toate acestea, aceste relații sunt puternic influențate de nevoile de persoanele de aceași vârstă, de sentimentul de „noi”, de teama de posibila singurătate. Unul din cele mai insuportabile lucruri pentru un preadolescent este sentimentul de singurătate și inutilitate față de colegi. Preadolescentul începe să se complexeze, să fie confuz și anxios. Total invers este atunci când relațiile preadolescentului sunt construite cu succes: preadolescentul primește satisfacție de la acestea și se poate simți fericit [45, p. 112].

Specific perioadei de preadolescență este apariția unor noi cuvinte de slang. Jargonul care are o largă întrebuințare în grupurile de preadolescenți. La preadolescenți, se observă și alte schimbări în mijloacele de comunicare non-verbale, apar noi gesturi, mimici.

„Instabilitatea emoțională, impulsivitatea, excitabilitatea sporită, schimbările rapide și neașteptate ale dispoziției crează mari dificultăți în relații și comunicare. Frecvent, aceste stări sunt legate de contradicția dintre nivelul scăzut al autoaprecierii și nivelul înalt al aspirațiilor” [27, p. 224].

Trebuie remarcat faptul că trăsăturile comunicative, stilurile de comunicare abordate, nivelul de sociabilitate, natura afilierii, nu sunt la fel la băieți și fete. Studiile arată că băieții, indiferent de vârstă, sunt mai sociabili decât fetele. Încă din copilărie, ei sunt mai activi în stabilirea contactelor cu alți copii. Pentru băieți, sentimentul de apartenețâ la grup și comunicarea cu membrii acestuia este mult mai importantă decât pentru fete. De la o vârstă fragedă, băieții tind spre comunicarea extinsă, largă, pe când fetele- spre o comunicare intensivă, băieții, de obicei, practică jocurile în grupuri mari, iar fertele în grupuri mici, doi-trei membri [48, p. 256].

În comparație cu băieții, comunicarea fetelor pare mai pasivă, dar mai prietenoasă și sectivă. Fetele, intră în contact cu persoanele pe care le plac, iar interesele și conținutul activităților este mai puțin important pentru ele. Însă, în ceea ce privește băieții, aceștia stabilesc contacte cu persoanele cu care au interese comune și au aceleași activități în care ei s-ar putea afirma. Cu toate acestea, diferențele dintre fete și băieți, în ceea ce privește comunicarea, nu țin atât de mult de cantitate, ci de calitatea procesului, structura și conținutul comunicării și activităților vitale.

Reeșind din informațiile prezentate în acest subcapitol, putem afirma că comunicarea preadolescenților se bazează pe: problematica ideologică și globală, evenimentele vieții, aspectele existențiale și emoționale ale vieții. În preadolescență are loc o creștere cantitativă și calitativă a limbajului. Preadolescentul este cel care pune un mare accent pe comunicarea cu semenii, care contribuie la dezvoltarea abilităților necesare în interacțiunea socială.

Scopul cercetării: Studierea literaturii de specialitate, asupra specificului comunicării la preadolescenți, și a stilurilor de comunicare specific vârstei preadolescentine;

1. **Ipotezele cercetării:** există diferențe în manifestarea abilităților de comunicare și a stilurilor de comunicare în funcție de vârstă și gen;

Pentru studiul mai aprofundat al abilităților de comunicare la preadolescenți am selectat metodica de diagnosticare a nivelului general de comunicativitate propus de V. F. Reahovschii, și Chestionarul S.C. (Analiza Stilului de Comunicare) elaborat de S. Marcus;

În continuare prezentăm divizarea rezultatelor preadolescenților la instrumentul respectiv de cercetare.

În continuare, propunem prezentarea grafică a rezultatelor pentru stilul de comunicare la preadolescenții din eșantionul cercetat din perspectiva de gen.

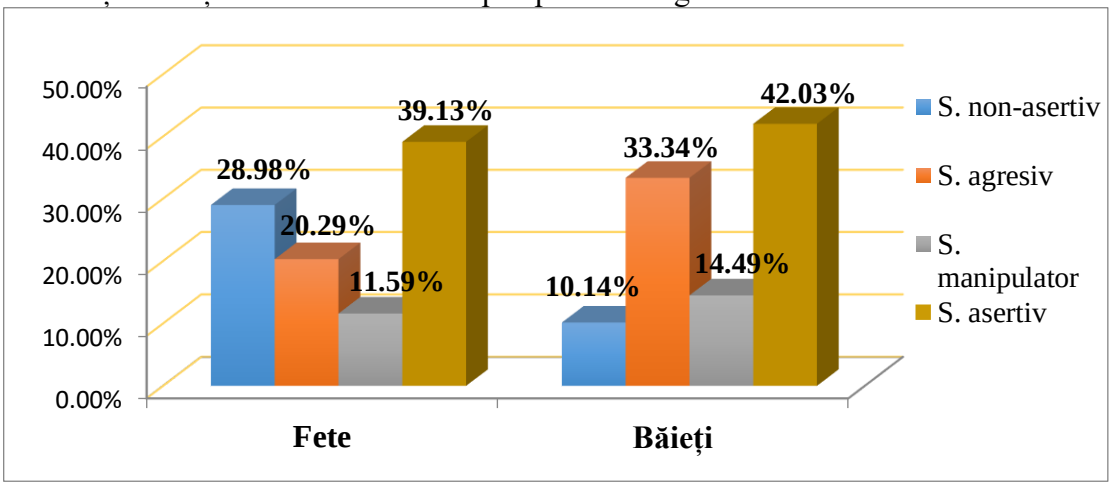

Fig. 2.1. Distribuția datelor pentru stilul de comunicare la preadolescenții din lotul experimental în funcție de gen

Din datele de mai sus, aproximativ 29% fete au un comportament pasiv în comunicare, fiecare a cincea fată are un stil de comunicare agresiv, cea mai mică pondere a fost identificată la stilul de comunicare manipulator, 11,59%, în timp ce cele mai multe fete au un stil de comunicare asertiv, și anume 39,13%.

Conform figurii 2.6, 10,14% băieți au un stil de comunicare non-asertiv, fiecare al treilea preadolescent de gen masculin are un stil de comunicare agresiv, din totalul de subiecți, 14,49% au un stil de comunicare manipulator. Cel mai mare procentaj îl regăsim la stilul asertiv de comunicare, unde s-au plasat 42,03% băieți. Analizând comparativ datele, putem face următoarele concluzii: identificăm mai multe fete, decât băieți ca având un stil de comunicare non-asertiv, diferența fiind de aproximativ 18%. Deasemenea, mai mulți băieți manifestă agresivitate în comunicare, diferența o constituie 13%.

Tabelul 2.1. Diferențe statistice între fete și băieți la stilurile de comunicare (testul t Student)

	Fete	Băieți	t	p-value
Stil agresiv	8,0	13,8	3,450	0,001
Stil non-aseriv	12,6	8,22	3,780	0,003
Stil aseriv	12,05	10,23	3,450	0,003

Utilizarea testului t Student ne-a permis să stabilim diferențe statistic semnificative la: stilul agresiv- fete M=8,0, băieți M=13,8 (t=3,450, p=0,001). Deci băieții mai frecvent utilizează stilul agresiv; stilul non-asertiv - fete M=12,6, băieți M=8,22 (t=3,780, p=0,003). Deci fetele mai frecvent utilizează acest stil; stilul asertiv - fete M=12,05, băieți M=10,23 (t=3,450, p=0,003). Deci fetele mai frecvent utilizează acest stil.

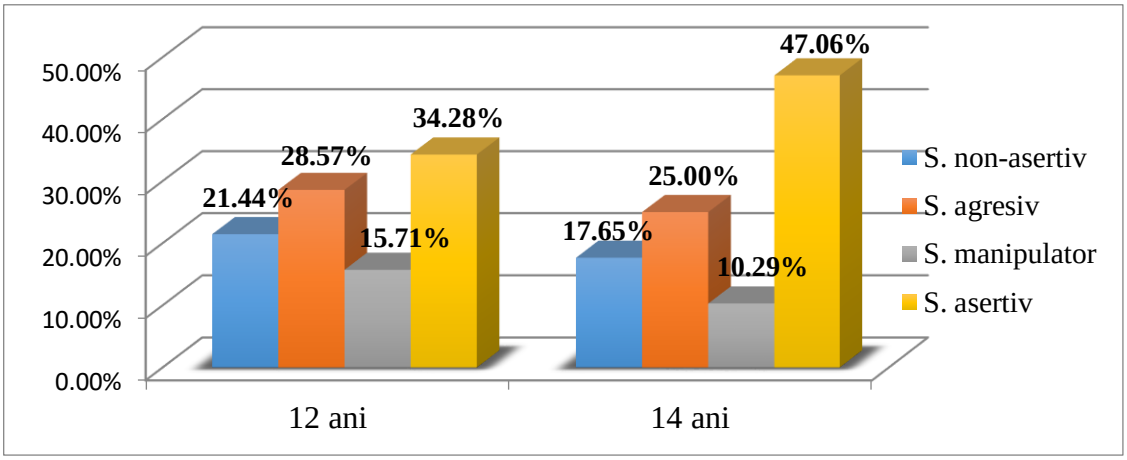

Fig. 2.2. Distribuția datelor pentru stilul de comunicare la preadolescții din lotul experimental în funcție de vârstă

Reeșind din datele prezentate în figura 2.2. constatăm că 21,44% preadolescenți cu vârsta de 12 ani au un stil de comunicare non-asertiv, din preadolescenții aceleași categorie de vârstă 28,57% au un comportament agresiv în procesul de comunicare, cei mai puțini, 15,71%, au un stil manipulator, la stilul agresiv s-au plasat 34,28% preadolescenți, care reprezintă și cea mai mare pondere.

Din figura de mai sus, observăm următorul tablou procentual pentru preadolescenții cu vârsta de 14 ani: 17,65% au un stil de comunicare non-asertiv, fiecare al patrulea preadolescent din această categorie de vârstă are un stil agresiv de comunicare, doar 10,29% subiecți au fost identificați cu stilul manipulator, 47,06% preadolesceți au un stil asertiv.

Analizând comparativ datele constatăm că cei mai mulți preadolescenți au un stil de comunicare asertiv, în timp ce cei mai puțini dintre ei au un stil manipulator. Constatăm că la preadolescenții cu vârsta de 14 ani a fost identificat un procentaj mai mic la stilul de comunicare non-asertiv, agresiv și manipulator, totodată observăm o creștere semnificativă a predolescenților ce au un stil de comunicare asertiv.

Tabelul 2.2. Diferențe statistice între preadolescenții de 12 ani și preadolescenții de 14 ani la stilurile de comunicare (testul t Student)

	12 ani	14 ani	t	p-value
Stil agresiv	13,44	8,20	2,532	0,003
Stil non-aseriv	10,80	6,50	2,563	0,008
Stil aseriv	9,39	14,50	2,699	0,002

Utilizarea testului t Student ne-a permis să stabilim diferențe statistic semnificative la: stilul agresiv- preadolescenții de 12 ani M=13,44, preadolescenții de 14 ani M=8,20 (t=2,532, p=0,003). Deci preadolescenții de 12 ani mai frecvent utilizează stilul agresiv; stilul non-asertiv - preadolescenții de 12 ani M=10,80, preadolescenții de 14 ani M=6,50 (t=2,563, p=0,008). Deci preadolescenții de 12 ani mai frecvent utilizează acest stil; stilul asertiv - preadolescenții de 12 ani M=9,39, preadolescenții de 14 ani M=14,50 (t=2,699, p=0,002).Deci preadolescenții de 14 ani mai frecvent utilizează acest stil.

În urma analizei rezultaelor prezentate în putem cu ușurință afirma că 30,56% fete cu vârsta de 12 ani au un stil de comunicare non-asertiv, 22,22% fete au un comportament agresiv în procesul comunicațional, 13,89% fete au un stil manipulator, fiecare a treia fată cu vârsta de 12 ani au un stil asertiv de comunicare. La băieții cu vârsta de 12 ani situația diferă: doar 11,76% au un stil non-asertiv, 35,29% au un stil agresiv de comunicare, acelați procentaj îl identificăm și la stilul asertiv, din totalul de subieți, 17,66% au un stil de comunicare manipulator.

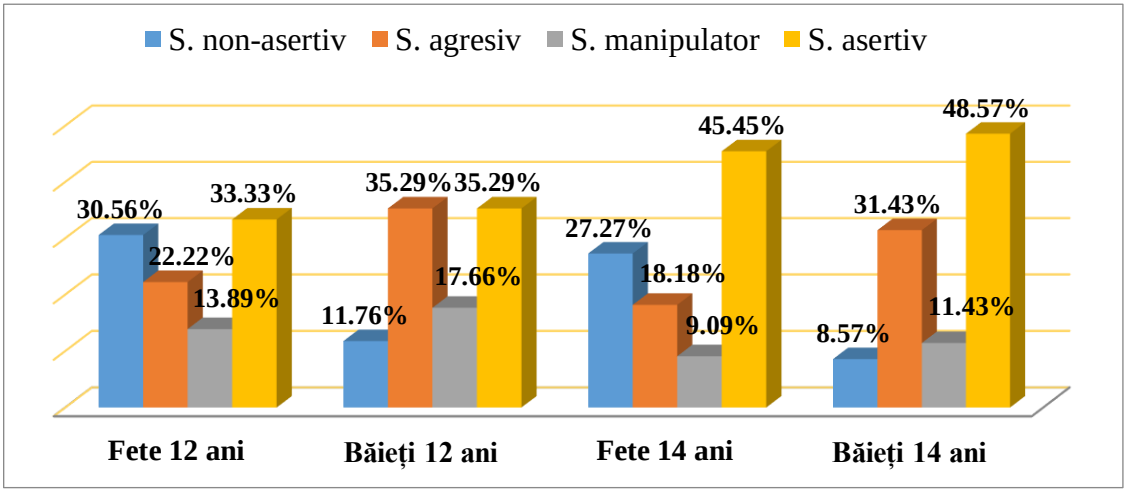

Fig. 2.3. Distribuția datelor pentru stilul de comunicare la preadolescenții din lotul experimental în funcție de vârstă și gen.

Potrivit datelor din figura 2.3, rezultatele fetelor din categoria de 14 ani s-au plasat în modul următor: 27,27% au un stil non-asertiv, 18,18 manifestă agresivitate în cadrul actului de comunicare, doar 9,09% au un stil manipulator și cea mai mare pondere fiind identificată la stilul asertiv cu valoarea de 45,45% fete. Băieții din aceași categorie de vârstă au următorul tablou de date: cei mai puțini dintre ei manifestă un stili non-asertiv, în timp ce cei mai mulți dintre ei, 48,57%, au un stil asertiv de comunicare, doar 11,43% în cadrul actului comunicațional manifestă un comportament manipulator și 31,43% au fost identificați cu stilul agresiv.

Deci, ipoteza precum că *există diferențe în manifestarea abilităților de comunicare și a stilurilor de comunicare în funcție de vârstă și gen* a fost confirmată.

Identificăm unele diferențe ce țin de stilul dominant de comunicare în dependență de gen și vârstă. Astfel, fetele sunt mai pasive în comunicare, pe când mai mulți băieți adoptă un comportament agresiv de comunicare. La fetele ți băieții de 12 ani identificăm un procentaj mai mare la stilurile non-asertiv, agresiv și manipulator, în timp ce ponderea procentuală la stilul asertiv scade.

Concluzii. După cum observăm în preadolescență au loc mai multe schimbări, vârsta fiind un factor ce influențează nivelul de comunicativitate și abilitățile de relaționare a preadolescenților. Observăm o scădere a ponderii preadolescenților cu nivelele defectuoase

ale comunicativității și o creștere a procentajului nivelului mediu și a celor optime de comunicare la preadolescenții de 14 ani. Comparativ cu băieții, care cel mai des comunică în exces, fetele sunt mai introverte în ceea ce privește relaționarea, astfel procesul comunicativ, de cele mai multe ori, îl realizează într-un grup restrâns.

Studiul realizat ne permite să afirmăm că abilitățile de comunicare eficientă nu sunt suficient dezvoltate în rândul preadolescenților, ceea ce este asociat în primul rând cu o experiență socială redusă. Dificultățile de comunicare la preadolescenți pot fi create din lipsa de încredere în sine, stima de sine scăzută, incapacitatea de a interacționa într-un grup, de a asculta și înțelege interlocutorul, dezvoltarea insuficientă a mijloacelor de comunicare verbale și non-verbale, incapacitatea de a le folosi în mod adecvat.

BIBLIOGRAPHY

1. Anghel P. Stiluri și metode de comunicare. București: Aramis, 2003. 202 p.
2. Bîrsan E. Comunicarea asertivă. Ghid metodologic. Chișinău: S.n., 2013. 130 p.
3. Briceag S. Psihologia vârstelor. Curs universitar. Bălți: S.n. 2014. 291 p.
4. Găișteanu M. Psihologia copilului. Suport de curs. 2010. 84 p
5. Paladi A. Psihologia adolescentului și adultului: Suport de curs. Chișinău: CEP USM, 2018. 101 p.
6. Pavlenko L. Specificul comunicării la preadolescenți în contextul lucrului în grup. În: Psihosociologia educației, 2010. p. 57-62.
7. Perciun N. Diminuarea agresivității la preadolescenți. Ghid pentru psihologi, cadre didactice, părinți. Chișinău: S. n., 2013. 144 p.
8. Psihologia vârstelor și pedagogică. Sub. Red. V. Vlas. Chișinău: Lumina, 1992. 224 p.
9. Racu I., Ciuntu R. Dezvoltarea personalității la vârsta preadolescentă în diferite situații sociale de dezvoltare. În Psihologie. Psihopedagogie specială. Asistență socială, 2016. P. 105-115.
10. Racu I., Racu Iu. Psihologia dezvoltării-manual. Chișinău: UPS „Ion Creangă”, 2007. 257 p.
11. Racu Iu. Anxietatea la preadolescenții contemporani și modalități de diminuare. Chișinău, 2011. 328 p.